

ΘΕΣΣΑΛΙΚΑΙ ΕΙΚΟΝΕΣ

Ο ΤΕΚΚΕΣ ΤΩΝ ΜΠΕΚΤΑΣΙΔΩΝ

Κατηρόχμην μ'ένα φίλον μου Μπέην από Τρικάλων, διαβαίνων σιδηροδρομικῶς τὰς μακρὰς πεδιάδας τῆς Καρδίτσας καὶ τῶν Φαρσάλων. Μόλις ἐφθάσαμεν εἰς τὸ Ἀιβάλη καὶ πρὶν ἀκόμη καταβῶμεν τῆς ἀμάξης, ὁ σύντροφός μου εἰδείξε δεξιὰ ἐπὶ λόφου συστάδα δένδρων κ' ἐκεῖ μοῦ εἶπεν ὅτι ἦτο ὁ Τεκκὲς τὸν ὁποῖον ἐπρόκειτο νὰ ἐπισκεφθῶμεν.

Ἦτο Ἰούλιος μὴν καὶ τὸ θεσσαλικὸν καῦμα εἰς τὴν ὑψίστην θερμομετρικὴν βαθμίδαν. Ἀνεμέτρησα διὰ τοῦ βλέμματος τὸν μακρὸν δρόμον καὶ τὴν λαύραν ἣ ὁποία ἀνεδίδετο, ὡς ἀπὸ καμίνου, τῆς γῆς καὶ στεναγμὸς ἐξῆλθε τοῦ στήθους μου. Ἐπρότεινα εἰς τὸν Μπέην ἂν δὲν ἦτο καλλίτερον νὰ στρῶσθαι τὸ σετστζαδὲ του καὶ νὰ παρακαλέσθαι τὸν Ντορμπαλή, μήπως μᾶς ἐστέλλει κανὲν μέσον ἀπ' ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα τόσον προχείρως συλλαμβάνει ἡ διάπυρος ἀνατολικὴ φαντασία καὶ τόσον εὐκόλως ἐκτελοῦν οἱ Μπαμπάδες, καὶ μᾶς μετέφερον ἐκεῖ χωρὶς νὰ ὑποστῶμεν τὰ κακὰ τοιαύτης οδοιπορίας. Ἀλλ' ὁ Μπέης μοῦ ἀντέταξεν εὐθὺς μετὰ πίστεως, ὅτι ἀφοῦ τὸν ἥλιον καὶ τὰς ἀκτῖνάς του στέλλει εἰς τοὺς υἱούς του ὁ Ἀλλάχ, δὲν ἐπετρέπετο εἰς ἡμᾶς νὰ θέλωμεν νὰ τὰς ἀποφύγωμεν. Ἡ ἀλήθεια εἶνε ὅτι ἐγὼ ἐγνώρισα πολλοὺς μπέηδες καὶ παρὰ πολλοὺς ἀγάδες εἰς Λάρισαν, οἱ ὁποῖοι δὲν ἀπαξιοῦν ν' ἀπομακρύνουν τῆς κεφαλῆς των δι' ἀλεξιγλίων τὰ φλογόφωρα δῶρα τοῦ Ἀλλάχ. Ἀλλ' ὁ Ντεμὶς ἦτο φανατικὸς μουσουλμάνος καὶ πιστεύω ὅτι τὸ ἴδιον θὰ μοῦ ἀντέτασεν ἂν τοῦ ἐπρότεινα νὰ φυλαχθῶμεν ἀπὸ τὸ φρικτὸν μόλυσμα τῆς εὐλογίας καὶ τῆς χολέρας. Ἐσεβάσθην τὴν πίστιν του καὶ τὸν ἠκολούθησα θαρραλέως εἰς τὴν ἀνιάραν πορείαν.

Ὁ δρόμος ἐξετείνετο ὁρισεὶδῆς μεταξὺ θεριμνίων ἀγρῶν μέχρι τοῦ χωρίου Ἰρινί, κατοικοῦμένου ἀπ' ὀλιγίστας οἰκογενεῖας ἐλληνικᾶς καὶ ἀπὸ τοῦ ὁποῖου ἔχει ὅλος ἐκεῖνος ὁ τόπος καὶ ὁ τεκκὲς ἀκόμη τὸ ὄνομα· ἐκεῖθεν δὲ ἤρχιζε ν' ἀναρριχᾶται ἐπὶ τῶν προπύλων τοῦ Ναρθακίου, ἀκολουθῶν τὴν ἀριστερὰν πλευρὰν ἐρικοφύτου καὶ δεινδροσκεπάστου λαγκαδιᾶς κ' ἐν ἡμισελήνοειδεὶ κάμψει νὰ καταλήγῃ μέχρι τοῦ τεκκέ.

Ὅταν ἐφθάσαμεν εἰς μεγάλην λιθόκτιστον βρύ-

σιν πρὸ τοῦ περιβόλου, φωναὶ ἄγριαι καὶ ποδοβολὴ διάτορος ἐπληξαν τὴν ἀκοήν μας. Κατ' ἀρχὰς ἐφοβήθημεν μήπως ἀντὶ τῆς σκῆτης ἀδιαφόρων ἡσυχαστῶν, καθὼς ἤξευρα τοὺς Μπεκτασίδας, ἐνεπέσαμεν εἰς τοὺς Ρουφεῆ, τῶν ὁποίων ἡ προσευχὴ κ' αἱ ἄγριαι ἀναφωνήσεις τοῦ Ἰλ ἀλλάχ κατ' οὐδὲν ὑπολείπονται τῆς θαυμάσιου τελετῆς Κορυθάντων. Δὲν ἦτο ὁμῶς τοῦτο· ἀλλ' οἱ ἴδιοι ἡσυχασταί, ἀνησύχως ἀσχολούμενοι εἰς ἀλωνισμόν τοῦ σίτου των καὶ ἀντὶ τοῦ Μπορδά, τοῦ περιφήμου ὕμνου τοῦ Προφήτου, ἐκστομοῦντες ἀθανανικὰς φράσεις πρὸς παρακίνησιν δεκάδος ἱππων, οἵτινες ἐφέροντο περὶ τῆς τοῦ ἐν τριποδισμῷ καὶ χλιμιντρίσματι καταθρυμματίζοντες τὰ δειμάτια· ἐνῷ ὁ Μπαμπᾶς μὲ τὴν καπνοσύριγγα εἰς τὸ στόμα καὶ μακρὸν κομβολόγι εἰς τὴν χεῖρα ἐθεῖατο ἀπὸ τινος παραθύρου ἐν ἀπολαύσει τὴν κάτω σκηνήν.

— Σελάμ ἐνν ἀλέικιμ! ἐφώναξε μὲ χαρὰν χαιρετῶν ἡμᾶς ὁ Μπαμπᾶς.

— Ἀλέικιμ σελάμ! ἀντεφώναξεν ὁ Μπέης, σπεύδων ν' ἀφήσῃ τὰ παπούτσια του καὶ νὰ φιλήσῃ τὴν χεῖρα τοῦ Σεῖχ.

★

Οἱ Μπεκτασίδες εἶνε τάγμα Δερβιστῶν, ἐν ἐκ τῶν δώδεκα ταγμάτων, εἰς τὰ ὁποῖα διαιροῦνται αἱ δύο μεγάλαι αἱρέσεις τῆς εὐρείας Μωαμεθανικῆς θρησκείας, τῶν Σουνή καὶ Σσιῖδ. Πρῶτος αὐτοῦ ιδρυτῆς εἶνε ὁ Χατζῆ Μπεκτάς, πολέμαρχος ροβερός, ὁ ὁποῖος ἀφοῦ ἐχρησίμεισε πρὶν ὡς ὀγκώδης παραστὰς τῆς τότε ἀνεγειρομένης Ὑψηλῆς Πύλης, ἠθέλησε κατὰ τὰ γηρατεῖά του νὰ λάβῃ τὴν θέσιν ταπεινοῦ κατωφλίου, ὡς ἐξηγεῖται λεπτομερῶς ἡ λέξις δερβίς. Ἀλλὰ καὶ οὕτω αἱ πράξεις τῆς νεότητός του δὲν ἐλησμονήθησαν· διὸ καὶ τὸ τάγμα τῶν Γενιτσάρων, τὸ διαβόητον ἐπὶ κακουργίᾳ καὶ ὠμότητι, ἀνεκέρυεν αὐτὸν πάτρωνά του ἐν' ἀποδείξει ἴσως ὅτι ἦσαν καθόλα μιμηταί του.

Οἱ Μπεκτασίδες εἶνε πανθηεῖσται καὶ παραδέχονται τὴν μετεμψύχωσιν. Ὡς ἀρχηγόν τῆς θρησκείας των ἔχουν τὸν Ἀλῆν, καὶ ἰσχυρίζονται ὅτι ὁ ἀρχάγγελος Γαβριήλ, ὅταν ἐστάλη παρὰ τοῦ Ἀλ-

λὰχ νὰ χειροτονήσῃ προφῆτην τὸν Ἀλῆν καὶ νὰ τοῦ ὑπαγορεύσῃ τὰ ῥητὰ τοῦ Κορανίου, κατὰ λάθος ἐπῆγεν εἰς τὸν Μωάμεθ.

Δὲν ὑποβάλλονται οὔτε εἰς τὴν κοπιώδη προσευχὴν, τὸν κύκλιον χορὸν τῶν Μεθλεσῆ, οἵτινες περὶ τοῦ αὐλοῦντος Σείχη των στρεφόμενοι ἐν δαιμονιώδη φορᾷ, μὲ τὰς χεῖρας ὑψηλὰ ἐν ἡμικάμφει καὶ τοὺς πλατεῖς χιτῶνας εὐγράμμως κολιπούμενους, εἰκονίζουσι τοὺς ἁρμονικῶς στρεφομένους πλανήτας περὶ τοῦ κεντρικοῦ τοῦ Κόσμου σημείου· οὔτε εἰς τὰ ὄργια, τοὺς οὐρλιασμούς καὶ τὰς ἀνακραυγὰς, τοὺς πυροφλεγεῖς μύδρους καὶ τὰ ἐπικίνδυνα μαχαίρώματα τῶν Ῥουφεῖ· οὔτε εἰς τὴν θυσίαν τῶν ὀδόντων των, ὡς οἱ Οὐθεῖς κατὰ μίμησιν τοῦ ἀρχηγοῦ των, ὁ ὁποῖος πρὸς τιμὴν τοῦ Προφήτου, χάσαντος ἐν τῇ μάχῃ τοῦ Ὀχλὺδ δύο ὀδόντας, ἐξερρίξωσεν ὅλους τοὺς ἰδικίους του! Εἶνε ὄνομα καὶ πρᾶγμα Ἠσυχασταί, πιστοὶ ὁπαδοὶ τοῦ ἀρχηγοῦ των, ὅστις καὶ αὐτὸς δὲν ἤθελε τίποτε ἄλλο παρὰ νὰ ἡσυχάσῃ. Νὰ ἡσυχάσῃ καὶ νὰ εἶνε συγχρόνως ἐντὸς τοῦ Κεαμπέ. Διότι «ὁ εὐρισκόμενος ἐντὸς τοῦ Κεαμπέ εἶνε ἀνώτερος παντός νόμου καὶ παντός τύπου, γίνεται αὐτὸς ἐαυτοῦ ὁδὸς καὶ τύπος, μεσίτης δὲ καὶ βοηθὸς τῶν ἄλλων!»

Ἔχουν ὅμως καὶ αὐτοὶ μίαν ἀνησυχίαν, μίαν μόνην· τοὺς υἱοὺς τοῦ ἀρχηγοῦ των Ἀλῆ. Εἶνε δὲ οὗτοι Χασάν καὶ Χουσεῖν οἱ ὁποῖοι ἐσκοτώθησαν εἰς Κουρθελιά, κατὰ τὸν ἐμφύλιον πόλεμον πρὸς τὸν Γιαζίτ, υἱὸν τοῦ Μαχιέ, τοπάρχου τῆς Δαμασκού. Εἰς ἐνθύμησιν λοιπὸν τοῦ σκοτωμοῦ τούτων, ἀπὸ τῆς πρώτης μέχρι τῆς δεκάτης Μαρτίου ὑποβάλλονται εἰς αὐστηρὰν νηστείαν, δὲν πίνουν καθαρὸν νερὸν εἰς μνήμην τοῦ γυθέντος αἵματος ἐκείνων, τὸ ὁποῖον ἐρυπάνθη ρεῖ! ἀπὸ τὸ χῶμα τῆς ἀνιέρου γῆς! Ἀλλὰ τί εἶνε τοῦτο πρὸς τὴν ἀδιάφορον ζωὴν καὶ τὸ αἰώνιον ἡλιόσιμον ὁλοκλήρου τοῦ ἔτους καὶ εἰς τὴν ἀσυδοσίαν, τὴν ὁποίαν ἔχει διὰ τὰς πράξεις του καθένας, εἰσερχόμενος ἄπαξ ἐντὸς τοῦ Κεαμπέ; Δι' αὐτὸ καὶ ἀπὸ μιᾶς ἀρχῆς τὸ τάγμα ἠρέθιμι πλείστους ὁπαδοὺς καθ' ὅλην τὴν Μωαμεθανικὴν φυλὴν. Καὶ ἐξέλιπε μὲν διὰ μιᾶς κατὰ τὴν καταστροφὴν τῶν Γενιτσάρων, μυστικᾷ ὅμως διετηρεῖτο καὶ μετ' ὀλίγον πάλιν ἐφανερώθη δυνατὸν καὶ πολυάριθμον. Καὶ πρὶν ὅμως καὶ μετὰ ἐπροτίμων αὐτὸ συχνότερον Ἀλβανοὶ ἀρνησθήρησκοι, οἱ ὁποῖοι φαίνεται πολλὰ τῆς φυλῆς των ὁρμέφυτα ἡδύναντο νὰ εὐχαριστήσουν διὰ τοῦ Κεαμπέ.

Ἀλβανὸς ἀρνησθήρησκος ἦτο καὶ ὁ Ντορμπαλῆς, ὁ ἰδρυτὴς τοῦ παρόντος τεκκέ. Φαίνεται ὅτι καὶ οὗτος ἔκαμνε τὴν ἰδίαν μὲ τὸν πάτρωνά του τέχνην, ἦτο δηλαδὴ πολεμιστής. Ὅταν ὅμως εἶδεν ὅτι τὸν ἐπλάκωναν τὰ γηρατεῖα, ἀπέθεσε τὴν πάλαν καὶ τὸ τοποῦζι· καὶ ἔλαβε τὸ κομβολόγι καὶ

τὴν ἡσυχὸν ζωὴν, κτίσας τὸν τεκκέ καὶ ἐπονομασθεὶς Σείχ Μπαμπᾶς.

★

Ὁ τεκκὲς ἐγείρεται ἐπὶ μικροῦ ἐξώστου τοῦ βουνοῦ, ἀπὸ τοῦ ὁποῖου βεγλίζεται ὁλόκληρος ἡ Φαρσαλικὴ πεδιάς. Γύρω ἔχει ὑψηλὸν καὶ παχὺν περίβολον μὲ πολεμίστρας καὶ πυργάκους καὶ μυστικὰς θυρίδας καὶ ὑπογείους διόδους καὶ καταπακτάς, ἀπὸ τῶν ὁποίων δύναται καθένας εὐκόλως νὰ καταβῇ εἰς τὴν πεδιάδα, χωρὶς νὰ παρατηρηθῇ ὑπὸ τινος. Θύρα ὑψηλή, ἔχουσα ἐπάνωθεν τῆς κόγχης μὲ πολεμίστρας καὶ δύο πυργάκους δεξιὰ καὶ ἀριστερά, ἐκράτει κατὰ τοὺς δυσκόλους καιροὺς μακρὰν τοῦ κοινοβίου, κάθε κακόγνωμον ἐπισκέπτῃ. Εἰς τὴν μίαν ἄκραν λιθοστρώτου αὐλῆς εἰν' ἐκτισμένα μαγειρεῖα καὶ ἀποθήκαι, σταῦλοι καὶ σιτοβολώνες· εἰς δὲ τὴν ἄλλην ὀρθοῦται μακρὸ καὶ ὀγκώδες δίπατον οἰκοδόμημα μὲ πολύστυλον χαγιάτι, χρησιμεῖον εἰς τὰς ἀνάγκας τοῦ Σείχ καὶ τῶν δεσβισῶν. Μία κληματαριὰ ἀπὸ τῆς μεγάλης πύλης ἀναρριχάται πρὸς τὸ δεύτερον πάτωμα, πολυστάφυλος καὶ παχύσκιος, καὶ δύο κυπάρισσοι, ὀρθούμεναι ἐν τῷ μέσῳ τῆς αὐλῆς, προσδίδουσιν ἀμέσως τὴν εἰκόνα συνήθους καλογηρικοῦ ἀποχωρητηρίου.

Εἰς τὸ μέρος τοῦτο ἡγείρετο ἄλλοτε μοναστήριον χριστιανικὸν ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ ἁγίου Γεωργίου, ἐντὸς τοῦ ὁποῖου ἐμόναζον καλόγηροι τοῦ δυτικοῦ δόγματος. Ἀλλὰ κατὰ τὸ 1630—40 παρήτησαν αὐτὸ οὗτο, μὴ δυνάμενοι βέβαια ν' ἀντιστῶσι πρὸ τοῦ φοβεροῦ τοπουζίου τοῦ Ντορμπαλῆ καὶ τῶν συντρόφων του. Οἱ Μπεκτασίδες εὐθὺς κατέρριψαν τὸν χριστιανικὸν ναὸν καὶ ἀνήγειραν τὸν μιναρέν των καὶ μόνον τὴν εἰκόνα τοῦ στρατηλάτου, κατὰ τὰς παραδόξους ιδέας τοῦ τάγματός των, ἐρύλαζαν· ἐξηκολούθησαν μέχρι τῆς σήμερον ἐν κρυπτῷ νὰ τὴν σέβονται, κρατοῦντες ἄσβεστον τὸ φῶς τοῦ κανδηλίου του.

Ὁ σημερινὸς Σείχης τοῦ τεκκέ εἶνε μετρίου ἀναστήματος μὲ ὑποπόλιον γενειάδα, μ' ἐνεργητικότητα καὶ τόλμην καὶ πονηρίαν γνησίου Ἀλβανοῦ. Κατάγεται κατ' εὐθείαν γραμμὴν ἀπὸ τοῦ Ντορμπαλῆ καὶ εἶνε κληρονόμος τοῦ τίτλου καὶ τῶν πλουσιῶν κτημάτων του.

Εἶνε δὲ ἀρκετὰ πλούσιος ὁ τεκκὲς. Ἐπὶ τουρκοκρατίας ἦτο διάσημος καθ' ὅλην τὴν Ἡπειροθεσσαλίαν καὶ τὴν κάτω Ἑλλάδα· ὁ δὲ τάφος τοῦ Ντορμπαλῆ προσέκλυε καθ' ἡμέραν πολυάριθμους φανατικούς προσκυνητάς, οἵτινες ἐν τῇ πίστει των προσέφερον πλοῦσια εἰς αὐτὸν ἀφιερῶματα. Διὸ ἐκτός τοῦ ἄλλου πλούτου ἔχει ὡς τσιφλίκια δύο ὅλα χωρὶα παραγωγικώτατα, τὸ Ἱρινὶ καὶ τὸ Ἀρτουάν κατ' ἔτος δὲ εἰσπράττει ἀπὸ τῆς νομῆς μόνον 1000—1200 λίρας τουρκικὰς.

Οἱ ἡσυχάζοντες ἐν τῷ τεκκέ δεσβίσαι εἶνε ὅλοι

δέκα. Οὗτοι δὲν ἔχουν κανὲν δικαίωμα ἐπὶ τῶν κτημάτων εἶτ' ἐπὶ τῶν ἀφιερωμάτων· ψωμίζον-
ται μόνον ἐκεῖ, ἐνδύονται καὶ ὑπηρετοῦν τὸν τά-
φον τοῦ Ντορμπαλῆ καὶ τὸν κοιτῶνα τοῦ ἀπογό-
νου του, ἔτοιμοι νὰ ἐπιπέσωσι μαχαίροφόροι κατὰ
παντὸς ἀπειλοῦντος τὰς κτήσεις του.

Ἡ ἐνδυμασία τῶν δερβισῶν καθὼς καὶ τοῦ
Σείχη εἶνε ἀπλουστάτη. Μόνον τὸ λευκὸν κά-
λυμμα τῆς κεφαλῆς, τὸ ὁποῖον εἶνε καὶ τὸ μόνον
διακριτικὸν σημεῖον τοῦ τάγματός των, κατ' ὄ-
νομα καὶ κατὰ σχῆμα ἔχει τὸ ἐπιδεικτικόν.
Διότι ὀνομάζεται τάτσ, δηλαδὴ στέμμα καὶ ἔχει τὸ
σχῆμα κορώνας Βυζαντινῆς ἢ ἐπισκοπικῆς μίτρας.
Ἄν ὁμως ἀπὸ τῆς κεφαλῆς καταβῇτε εὐθὺς εἰς
τοὺς πόδας θὰ τοὺς ἴδῃτε γυμνοὺς, σπανίως πε-
ριωρισμένους ἐντὸς πλατειῶν δερματίνων ἐμβάδων,
τὰς ὁποίας σύρουν μετὰ θορύβου ὅταν περιπα-
τῶσι. Τὸ κορμὶ περιβάλλουν διὰ τοῦ καθβαδίου
πρώτον, τὸ ὁποῖον εἶνε χρωματιστόν, ἐμπρὸς ἐσχί-
σμένον ἀπὸ τῆς τραχηλίδος ἕως κάτω καὶ ἔπειτα τὸ
ἐπιβαλτάρι, μάλλινον εἶτ' ἐκ κασμιρίου, καφέχρουν
ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ μόνον ὁ Σείχ φορεῖ πράσινον. Περὶ
τὴν ὀσφύν ἔχουν πλατεῖαν ζώνην πλεκτήν, ἐκ τρι-
χῶν εἶτ' ἐκ κανάθειας μὲ ὑάλινον κομβίον ἐμπρὸς
καὶ στρονίον χρωματιστόν εἰς πολλοὺς κύλους.
Ἡ ζώνη αὕτη χρησιμεύει εἰς αὐτοὺς καὶ ὡς θήκη
μαχαιρῶν καὶ παντὸς ἄλλου ἐργαλείου. Ἀπὸ τῆς
ἀριστερᾶς πλευρᾶς ἀναρτᾶται δερματίνη πήρα,
ἥτις ἡμπορεῖ νὰ ἔχῃ τὸ μέγεθος καπνοσακκούλας,
ἀλλὰ δὲν ἐμποδίζει νὰ εἶνε καὶ σάκκος ὁδοιπορι-
κός. Ἄλλοτε δὲ τὴν θέσιν αὐτὴν κατέχει καὶ δερ-
μάτινος θήκη πιστολίου, ἐπιδεικνύουσα ἐδῶ καὶ ἐ-
κεῖ κατὰ τὸ βᾶδισμα, τὸν ἀπαστράπτοντα σω-
λήνᾳ του ἢ τὴν πολὺτιμον λαβὴν του. Τὰ μαλ-
λιά κόπτουν πάντοτε βαθέως, τὴν γενειάδα ὁ-
μως τρέφουν μεγάλην, τοὺς δὲ μύστακας ἀνε-
στραμμένους ὑπερῆφάνως, ὡς οἱ καμπᾶ-δαήδες
τῶν Γενιτσάρων.

Μετὰ ἀρθρον οὐζοποσίαν ὁ Σείχ μετ' ὠδήγησεν
εἰς τὸν Μουσαφίρ ὄντ᾽ ἄλλῃς ἤθελον ν' ἀνα-
παυθῇ. Ἄλλ' ἀντὶ ν' ἀναπαυθῇ ἐπροτίμησα καλ-
λίτερα νὰ ἐπισκοπήσω λεπτομερῶς τὸν ὄντ᾽. Τὸ
ἔδαφος ἦτο ἐστρωμένον διὰ κιλιμίων μαλλίνων
ἐντοπίου κατασκευῆς. Δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ κατὰ
πλάτος ἦσαν ἐστρωμένα ἀπὸ ἑξ κρεβάττοστρώσια,
διὰ τοὺς προσερχομένους ξένους. Τοὺς τοίχους
ἐκάλυπτον ἀντὶ εἰκόνων πολλὰ αἰετία, ῥητὰ τοῦ
Κορανίου καλλιγραμμένα διὰ χρωμάτων τίς
οἶδε τίνας ἐπιτηδεῖον καλλιγράφου, τῶν ὁποίων
ἡ τάξις εἶνε πολὺ σεβαστὴ παρὰ τοῖς Μωαμεθα-
νοῖς. Εἰς πολλὰ τούτων εἰκονίζετο, κατὰ τὴν αἰ-
ρεσιν τῶν Περσῶν, ὀγκώδης κεφαλὴ μὲ ἀνοικτοὺς
ὑπερμέτρως ὀφθαλμούς, ὡς νὰ ἤθελον νὰ ἴδωσι
τὰ πάντα καὶ αὐτὰ τὰ ἀδύνατα καὶ τὰ κρύφια καὶ
αὐτὰς τὰς καρδίας καὶ τοὺς νεφροὺς τῶν πιστῶν·
μαῦρος πώγων κατέβαινε, μακροὶ καὶ κατὰ μαν-

ροὶ μύστακες ἀνεστραμμένοι, ἐστόλιζον τὴν ἄκορ-
μον αὐτὴν κεφαλὴν τοῦ Μωάμεθ. Ἄνω αὐτῆς
περιεπέτων πτηνὰ καὶ ἔντομα ἄγνωστα εἰς τὴν ἐ-
πιστήμην βέβαια· ὕδραι καὶ γοργόνες τῆς ἀνα-
τολικῆς φαντασίας δημιουργήματα. Εἰς ἕτερον
πίνακα εἰκονίζετο λέων μεγαλοπρεπής, ὥσως ἐκεῖ-
νος, τὸν ὁποῖον κατὰ τὴν παράδοσιν εἶχεν ἡμε-
ρώσει ὁ Χατζῆ Μπεκτὰς καὶ ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐρέ-
ρετο ἀνὰ τὰς ἀγυῖας τοῦ Ἰκονίου καὶ εἰς τὰς ἐκ-
στρατείας του. Εἰς μίαν γωνίαν ἀπὸ δερματίνου
κρεμαστῆρος ἐκρέματο μικρὸς πέλεκυς, ἐπὶ τοῦ ὁ-
ποίου ἐχαράσσοντο ῥητὰ τοῦ Κορανίου, καὶ αἱ
μακρὰ καπνοσύριγγες τοῦ Ντορμπαλῆ· εἰς τὸν ἀ-
ριστερὸν δὲ τοῖχον ἐκρέματο τὸ δοξάρι του καὶ
τὸ τεμπέρ, μέγας πέλεκυς μὲ μακρὰν σελήνοειδῆ
κοπίδα, ὅξυτάτην ὡς λόγχην· παρέκει δ' ἔκειτο
σκονισμένον τὸ κουντούμπ, διπλοῦν τύμπανον ἐξ
ἐκείνων τὰ ὁποῖα μεταχειρίζονται εἰς τοὺς τεκνέδες,
εἰς σήμανσιν προσκλητηρίου τῶν δερβισῶν. Ἄνω
ἀπὸ τοῦ κέντρου τῆς ὀροφῆς ἐκρέμαντο δύο ριά-
λαι ἐντὸς τῶν ὁποίων διὰ χαρτίου εἰκονίζοντο
συμβολικῶς διάφορα τοπία ἐν οἷς ἔδρασεν ὁ Προ-
φήτης καὶ ῥητὰ τοῦ Κορανίου ἀκόμη, ἐνθύμια τὰ
ὁποῖα ἀποκομίζουν οἱ Χατζῆδες ἀπὸ τοὺς ἱεροὺς
τόπους τῆς Μέκκας καὶ τῆς Μεδίνας. Ἀπ' ὧν
δὲ κύκλῳ τῶν τείχων ἐπὶ τοῦ γειώματος, ἡ-
πλοῦντο εἰς στιβάδας διάφορα μαγειρικά σκεύη,
χρήσιμα εἰς τὸν βίον τῶν μοναχῶν, ἐνῶ ἐπὶ τοῦ
ἀπέναντι τῆς εἰσόδου τοίχου τ' ὅτ' ἄνι· ἐκάπνιζεν
ἀδιάκοπα.

★

Μετὰ τὴν ἐπιθεώρησιν τοῦ ὄντ᾽ ἄλλο δὲν μοῦ
ἔμενε παρὰ νὰ ἐπισκεφθῇ τὸν τάφον τοῦ Ντορ-
μπαλῆ. Καὶ ὁ μὲν ἐνδοξος αὐτοῦ ἀπόγονος ἐκοι-
ματὸ νήδυμον εἰς τὸν ἰδιαιτέρον αὐτοῦ κοιτῶνα.
Εὐρέθη ὁμως γηραιὸς δερβίσης, ὑψηλὸς ὡς κυπά-
ρισσος καὶ σιωπηλὸς ὡς ὁ τάφος, ὅστις προσε-
φέρθη μόλις μὲ εἶδε νὰ με ὁδηγήσῃ ἐκεῖ, καὶ μοι
ἔδειξε τὴν κλεῖδα, εἰς σημεῖον ὅτι ὁ σεβασμιώτα-
τος Σείχης εἶχε διατάξει τοῦτο. Διότι δίχως τὴν
διαταγὴν τοῦ Σείχη τίποτε δὲν γίνεται εἰς τοὺς
τεκνέδες.

Οἱ τάφοι ἢ μαλλον τὸ κοιμητήριον τοῦ τεκνέ
δὲν περιείχετο ἐντὸς τῆς αὐλῆς τοῦ κοινοβίου, ὡς
εἰς τὰ χριστιανικὰ μοναστήρια, ἀλλ' ἔξω, εἰς τὸ
ἀπέναντι μέρος, ἐπὶ ἀνωφεροῦς βουνοῦ, περικλειό-
μενον διὰ μεγάλης πύλης ἀπὸ τῆς ἄλλης περιο-
χῆς τοῦ τεκνέ. Πολλοὶ τάφοι ἦσαν ἐν τῇ περι-
βάλλῳ, ἄλλοι μὲ μεγάλας πλάκας ὀρθίας, φέροντες
εἰς τὴν κεφαλὴν καὶ τοὺς πόδας ἐπιτυμβίας στή-
λας μετ' ἐπιγραφῶν τουρκικῶν, αἱ ὁποῖαι ἐξῆμνον
τὰς ἀρετὰς τῶν κεκοιμημένων· ἄλλοι ἀπλούστεροι,
ἀνεῦ ἐπιγραφῶν μετὰ στήλων ἐπὶ τῆς κεφαλῆς μό-
νον, αἵτινες ἔφερον τὸ σχῆμα τοῦ τάτσ εἰς δηλωσιν
ὅτι ἦσαν ἱερωμένοι· ἄλλαι στήλαι ἔφερον κοῖλωμα
ἐν εἰδει γάστρας, ἐντὸς τῶν ὁποίων ἐραίνοντο χάλ-

κινὰ νομίσματα, εἰσφοραὶ τούρκων προσκυνητῶν καὶ ἄνω αὐτῶν ὧλων ὠρθοῦντο ὑψηλοὶ κυπάρισσοι, γογγύζουσαι θλιβερώς εἰς τὸ φύσημα τοῦ ἀνέμου. Ὅλοι οὗτοι οἱ τάφοι ἦσαν δερβίσιων Μπεκτασίδων, ὅσοι ὑπὲρῆσαν εἰς τὸν τεκνὲ ἀπὸ διακοσιῶν καὶ ἐπέκεινα ἐτῶν· εἴτε ἄλλων λαϊκῶν ἐκ τοῦ αὐτοῦ τάγματος, οἵτινες ἐπεθύμησαν νεκροὶ νὰ μεθέξωσι τῆς γῆς, ἡ ὁποία ἐκάλυψε τὸν τριεβαστον Μπαμπᾶ των.

Ὁ τάφος ὅμως τοῦ Ντορμπαλῆ ὑπερέχει ὧλων τῶν ἄλλων, μεταξὺ χλοερᾶς συστάδος κυπαρίσπων. Εἶνε δῶμα θολωτὸν μὲ χαμηλὴν θύραν καὶ ἐλαφρὸν περίστυλον ρυθμοῦ ἀραβικοῦ. Ὁ δερβίσης ἀνοίξας τὴν θυρίδα ἀφῆκε τὰς ἐμβάδας του εἰς τὸ κατώφλιον καὶ εἰσῆλθε πρῶτος νεύσας εἰς ἐμὲ νὰ τὸν ἀκολουθήσω, τὸ ὁποῖον καὶ ἔπραξα εὐθὺς. Φαίνεται ὅμως ὅτι τὸ νεῦμά του ἐσήμαινε νὰ τὸν ἀκολουθήσω μὲν ἀλλ' ἀφοῦ πρῶτον τὸν μιμηθῶ. Δι' ὃ καὶ εἶδα ἐπὶ τοῦ προσώπου του δυσαρρεσκείας ἔκφρασιν ἀσυνήθη. Ἐνόησα ὅτι ἔπραξα σφάλμα καὶ ἀνοσιούργημα βεβαίως, ἀλλ' ἐσκέφθην ὅτι δὲν συνέφερε νὰ ἐκβῶ ν' ἀποβάλω τὰ ὑποδήματά μου καὶ νὰ ἐμβῶ πάλιν, ἀφοῦ δὲν εἶχα καιρὸν νὰ χάνω, τὸ δὲ βλέμμα μου περιέλαβεν εὐθὺς πᾶν ὅ,τι ἦτο ἐν τῇ κόγχῃ ἐκεῖνη.

Διότι τῷ ὄντι δὲν ἦσαν καὶ πολλὰ πράγματα. Τρεῖς τάφοι ἠπλοῦντο κατὰ γῆς, ὅπως ὅλοι οἱ τουρκικοὶ τάφοι, περικεκαλυμμένοι διὰ πρασίνου πανίου καὶ εἰς τ' ἄκρα φέροντες ἐπὶ μὲν τῆς κεφαλῆς ὁμοίωμα ξύλινον, περίξ τοῦ ὁποίου ἦσαν τυλιγμένα διάφορα χρυσοκέντητα σαρίκια, πράσινα ἀλλὰ μαῦρα καὶ ἡμιφθαρτα ἐκ τῆς πολυκαιρίας, διότι ἦσαν αὐτὰ ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἔφερον ἐν τῇ ζωῇ οἱ κείμενοι νεκροί· ἐπὶ δὲ τῶν ποδῶν ὠρθοῦτο πέτρινον ὁμοίωμα γάστρας ἐντὸς τῆς ὁποίας ἀπέθετον οἱ πιστοὶ τὰς προσφορὰς των, εἰς κέρματα πάντοτε χάλκινα καὶ ἀργυρᾶ καὶ χρυσᾶ. Ἐπὶ τῶν νώτων τῶν τάφων ἠπλοῦντο ἄλλα χρυσοκέντητα μεταξωτά, σαρίκια, τουλουπάνια, μπוזάδες, βρακοζώνες, ὅλα δῶρα τῶν προσερχομένων προσκυνητῶν. Παρὰ τὴν κεφαλὴν ἐκάστου ὠρθοῦντο μεγάλοι ἀργυροὶ κηροστάται, ἀπὸ τῆς ὁροφῆς δὲ κατήρχετο χάλκινον πολυκάνδηλον. Ἐκ τῶν τάφων ὁ μεσαῖος ἦτο ὑψηλότερος τῶν ἄλλων, ἐν αὐτῷ δ' ἐκοιμᾶτο τὸν αἰώνιον ὕπνον ὁ εὐχέτης σας Ντορμπαλῆς· ἐνῶ τοὺς ἄλλους δύο κατεῖχον ὁ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ του κατὰ τὸν δερβίσην, ἴσως ὅμως οἱ δύο μετ' αὐτὸν Σείχηδες συγγενεῖς του.

Εἰς μίαν γωνίαν ἐκείνητο ὄρθιαι, ζηλοτύπως τυλιγμένα ἐντὸς πρασίνου ὑφάσματος αἱ σημαῖαι τοῦ Μπαμπᾶ, ἡ μία ἀπολήγουσα εἰς ἡμισέληνον ἡ δ' ἑτέρα εἰς λόγχην. Παρὰ τὴν ἀντίθετον γωνίαν ἐκρέματο ἀπὸ τοῦ τοίχου μακρύτατον ξίφος σκωριασμένον καὶ τὸ τοποῦζι, ἡ σιδηρᾶ κορὺνῃ διὰ τῆς ὁποίας τίς οἶδε πόσας κεφαλὰς ἀπί-

στων κατέθραυκεν ὁ ἅγιος· εἰς δὲ τὸ μέσον ἐντὸς ὑλοσκεποῦς πλαίσιου διὰ χρυσῆς μελάνης ἀνεγράφοντο διάφορα αἰτίτια τοῦ Κορανίου.

Παρὰ τὸν τάφον τοῦ Ντορμπαλῆ καὶ τῶν γεννητόρων του ὠρθοῦτο ἕτερος τάφος τοῦ αὐτοῦ σχήματος, ἄνευ ὅμως τῆς ἱστορίας καὶ τῆς ἀγιοσύνης του. Διότι εἶνε πολὺ νεώτερος τοῦ πρώτου καὶ δὲν ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ εἰμὴ τοὺς τάφους δύο Σείχηδων, τῶν τελευταίων πρὸ τοῦ σημερινοῦ φίλου μας. Μ' ἐβεβαίωσε δὲ ὁ δερβίσης ὅτι καὶ αὐτὸς ὅταν ἀποθάνῃ ἀπ' ἐκεῖ θὰ διαπεραιωθῇ ὁλόσωμος εἰς τὰ οὐρὶ τοῦ Παραδείσου.

*

Ὅταν ἐξῆλθα τοῦ κοιμητηρίου, ὁ Σείχης μετὰ τοῦ Μπέη ἦσαν εἰς τ' ἄλωνι, ἐπιθεωροῦντες τὸ ἁλώνισμα τοῦ σίτου. Ὁ Σείχης μοῦ εἶπε μεδιῶν ὅτι ἦτο καιρὸς ν' ἀναχωρήσω διὰ νὰ προφθάσω τὸν σιδηρόδρομον, μοῦ προσέφερε δὲ μέχρι τοῦ σταθμοῦ τὸν ἵππον του. Ὁ ἵππος ἦτο εὐμορφότατον καὶ ὑπερήφανον ζῶον, ἀπ' ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα μόνον οἱ Ὀθωμανοὶ γνωρίζουν νὰ ἱππεύουν. Ἐφερον ἐρίππιον τουρκικόν, ἄνω τοῦ ὁποίου ἠπλοῦτο πολυτελὲς χασιὰ μὲ τὴν ἡμισέληνον κεντημένην εἰς τὰς τέσσαρας ἄκρας δι' ἀργυρᾶς κλωστής, μὲ θυσάνους πολλοὺς πέριξ χρυσοῦς καὶ πτηνὰ καὶ ζῶα καὶ ἰχθὺς ποικιλιμένον ὅλον. Τὰ λωρία τῶν ἀναβολέων ἦσαν πλεγμένα διὰ τριχῶν καμήλου καὶ καταστερωμένα ἐδῶ κ' ἐκεῖ· οἱ ἱμάντες τῶν χαλινῶν ὁμοίως καὶ ὁ χαλινὸς αὐτὸς κατάφορος ἀπὸ κοκκίνους καὶ πρασίνους θυσάνους, ἀπὸ δὲ τοῦ λαίμου ἔφερον ἐν εἰδὲ ἡμισελήνου ὀδόντα κάπρου καὶ τρίγωνον δερμάτινον σακκίδιον ἐρυθρόν, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἐφυλάσσοντο τίς οἶδε πόσα ἀβασκοντούρια, ἢν' ἀπομακρύνουν κάθε κακὸν μάτιасμα ἀπὸ τοῦ ζώου. Ὁμολογῶ ὅτι πρὸς στιγμὴν ἐσκέφθην νὰ μὴν ἀποδεχθῶ τὴν προσφορὰν τοῦ Σείχ καὶ νὰ πηγαίνω πεζὸς εἰς τὸν σταθμόν, ἐκ φόβου μήπως μὲ πετάξῃ ὡς πτερὸν εἰς καμμίαν τάφον τὸ θυμοειδὲς ζῶον. Ἀλλ' ἀμέσως ἡ ἀνάμνησις τῆς πεδινής καταγωγῆς μου καὶ πρὸ πάντων τὸ ἀξίωμα μου, τὸ ὁποῖον θὰ ἐξηυτελίζετο πολὺ εἰς τὴν συνειδήσιν τοῦ ἄλθανοῦ μ' ἔκαμε νὰ δεχθῶ καὶ ν' ἀφειθῶ εἰς τὸ ἔλεος τοῦ θεοῦ τῶν χριστιανῶν.

Ἐχαίρετιστα τὸν Σείχ καὶ τοὺς δερβίσας, ἡσπάσθην τὸν Μπέη ὅστις θὰ ἔμενεν εἰς τὸν τεκνὲ τὴν νύκτα ἐκεῖνην, ἴσως προσευχόμενος παρὰ τὸν τάφον τοῦ Ντορμπαλῆ, καὶ ἱππεύσας ἀνεχώρησα μετὰ νεαροῦ ἄλθανοῦ, ὁ ὁποῖος μὲ ἠκολούθησε διὰ νὰ παρὰλάβῃ εἰς τὸν σταθμόν τὸ ζῶον. Ἐνῶ δὲ κατηρχόμην τὴν πεδιὰδα καὶ ὁ ἵππος ἔτρεχεν ἀκατάσχετος, ἀνακινῶν ὑψηλὰ τὴν κεφαλὴν καὶ τεντόνων τοὺς ῥώθωνας καὶ διατόρως χλιμιντρίζων· ἐνῶ ὁ ἄρ ἐσύριζε γύρω μου καὶ τὸ ξίφος ἐκλάγγαζε παρὰ τὸ πλευρόν μου, εἶχα ἐντελῶς

μεταβληθῇ. Τὰ σαρίκια καὶ τὰ ξίφη, οἱ πελέκεις καὶ τὰ τύμπανα καὶ τὰ τοπούζια, ὁ Χατζῆ Μπεκτὰς καὶ ὁ Μωάμεθ, καὶ ὁ Ντορμπαλῆς μὲ τὰς σημαίας καὶ τὰ τρόπαιά του ἐξήναψαν τὴν φαντασίαν μου. Μετεφέρθη ἐνθὺς εἰς ἄλλην ἐποχὴν, ὅτε τ' ἄγρια πάθη τοῦ θρησκευτικοῦ φανατισμοῦ κατεπλημμύρουν τὰς δύο ἡπείρους, σύροντα ὑπὸ τὴν βασιλείαν καὶ στρατηγούς καὶ ἀνορθοῦντα ἐπὶ ἐρείπιοις ὀλόκληρον ἐγώιστικὴν θρησκείαν. Καὶ ὡς ἐβλεπα ὀπίσω ἐρχόμενον τὸν ἀλβανὸν ἐν σπουδῇ καὶ τὸν ἵππον φεύγοντα ὑπερφάνως καὶ τὴν πεδιάδα μὲ τὰ ἥσυχα χωρία τῆς ἐμπρός μου, ἐπίστευσα πρὸς στιγμὴν ὅτι κατέβαινον ἀκατάσχετος ἀπὸ τοῦ τεκλέ, ὅπου μὲ περιέζωσε τὴν ῥομφαίαν ὁ Σεῖχ καὶ ἠυλόγησε τὴν σημαίαν μου, σπεύδων νὰ κατακτήσῃ ὀλόκληρα βασίλειαν.

Τώρα ὅμως βλέπω ὅτι δὲν κατέκτησα παρὰ τέσσαρας μόνον σελίδας τῆς Ἑστίαν!

ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑΣ

Ἀθηναϊκὴ ἡχώ

Φυλλομετρῶ τὴν Ἑκθεσίαν τῶν πεπραγμένων τῆς ἐν Χριστῷ Ἀδελφότητος, ἰδρυθείσης πρὸ ἔτους ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Α. Μ. τῆς Βασιλείσης καὶ σκοπούσης, ὡς γνωστόν, «τὴν ἠθικὴν, διανοητικὴν καὶ ὑλικὴν βελτίωσιν τῶν ἐν ταῖς φυλακαῖς κατεργαζομένων ἀδελφῶν.»

Ἐξ ὧλων τῶν πρὸς τοὺς ἀποκλήρους τούτους πολυειδῶν εὐεργετημάτων τοῦ φιλανθρωπικοῦ σωματείου, τὸ σημαντικώτερον εἶνε βεβαίως ἡ ἰδρυσις ἰδιαιτέρου τμήματος παιδῶν καὶ ἐφήβων ἐν ταῖς φυλακαῖς Συγγροῦ, ἐν ᾧ ἱερεῖς καὶ διδάσκαλοι ἀγωνίζονται νὰ θεραπεύσωσι ψυχάς, αἱ ὅποιαι ἐνωρὶς ἐδεῖξαν συμπτώματα σήψεως. Καὶ ἐὰν κρίνωμεν ἐκ τοῦ λόγου τοῦ ἐκφωνηθέντος κατὰ τὰς ἐξετάσεις τοῦ ἐφηβείου τούτου ὑπὸ τῆς Κας Καλλιόπης Κεχαγιά, προέδρου τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου, καὶ τῶν ἄλλων σχετικῶν ἐκθέσεων, οἱ ἀγῶνες οὗτοι στέφονται ὑπὸ ἐπιτυχίας εὐέλπιδος. Οἱ νεαροὶ κακοῦργοι φαίνονται πράγματι μετανοοῦντες καὶ σωφρονιζόμενοι· μανθάνουσι γράμματα, ψάλλουσι πρὸς ὄργανον, προσεύχονται, ἐξομολογούνται, κοινωνοῦσι καὶ, τὸ κυριώτερον, ἐργάζονται. Καὶ θὰ εἶνε πολὺ δύσκολος ὁ μὴ παραδεχόμενος, ὅτι οἱ οὕτω διάγοντες καὶ εὐζωοῦντες εἰς τὰ σωφρονιστήρια, θάποδοθῶσι μετὰ τὴν ἔκτισιν τῆς ποινῆς τῶν εἰς τὴν κοινωνίαν, ἂν ἔχι κατ' οὐδὲν διαφέροντες τῶν ἐναρέτων καὶ τιμίων, ἀλλὰ πάντως χρηστότεροι παρ' ὅ,τι ἐὰν ἐξηκολούθουν ὡς πρότερον ἀναστρεφόμενοι μετὰ τῶν ἄλλων καταδικῶν ἐν πάσῃ φαντασίᾳ καὶ διασθορᾷ καὶ ὑπὸ τοιούτων διδασκάλων προαλειφόμενοι εἰς τὸ ἔργον τῆς κατὰ τῆς κοινωνίας ἐπαναστάσεως, τοῦ ὁποίου τόσον ἐνοχάρουντικα ἔχουν παράσχει τὰ πρωτόλεια.

Ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς ἀνδρας τοὺς βαρυποίνους, τοὺς ἐγκλειστούς εἰς ἀθλίους καὶ βρωμεροὺς κλωθεὺς καὶ πρὸς τὰς δυστυχεῖς καὶ ἐλεεινάς τροφίμους τῶν γυναικείων φυλακῶν, καὶ ἐν γένει πρὸς τοὺς «καθεῖρ-

γμένους ἀδελφούς» ἡ ἐν Χριστῷ Ἀδελφότης δὲν φέρεται μετὰ μικροτέρας φιλοστοργίας. Ὅσον οἱ πόροι τῆς, οἱ πρὸς τὸ παρὸν περιορισμένοι, τῇ ἐπιτρέπουσιν, ἀνακουφίζει τὴν ὑλικὴν τῶν ἀθλιότητά· ἀλλὰ πολὺ πλουσιωτέρα εἰς ἠθικοὺς πόρους, τὴν ψυχικὴν τῶν λύπην ἐπιζητεῖ νὰ παραμυθῇ διὰ τῆς θρησκείας καὶ τῆς ἀγάπης, ἐξαποστέλλουσα μέχρι τῶν ὑγρῶν τῶν καὶ σκοτεινῶν κευθμῶνων τὴν παρήγορον ἀκτίνα τῆς χριστιανικῆς εὐσπλαγγνίας. Καὶ πόσας ψυχὰς ἡ θεία αὕτη ἀκτίς δὲν ἡμπορεῖ νὰ εὕρῃ εὐαισθητοὺς! Καὶ πόσους δὲν εἶνε δυνατόν νὰ ἔχωμεν σωσμένους καὶ μεταξὺ τῶν ἀπολωλότων!...

*

Ὁ Λομπρόζος καὶ ἐν γένει οἱ ὀπαδοὶ τῆς Ἑγκληματικῆς σχολῆς, φρονοῦσιν, ἢ μᾶλλον πλησιάζουν ν' ἀποδείξουν — διότι δὲν εἶνε βέβαια τὸ ἴδιον πρᾶγμα — ὅτι πᾶς ἐγκληματίας εἶνε ἄνθρωπος φρενοβλαβῆς, ἔχων θεραπείας καὶ ἔχι τιμωρίας ἀνάγκην. Κατ' αὐτοὺς αἱ φυλακαὶ πρέπει νὰ εἶνε ἀληθῶς, κυριολεκτικῶς σωφρονιστήρια καὶ ὁ νόμος, ὁ ἐγκλείων ἐν αὐταῖς τοὺς ἐκτρεπομένους, ν' ἀποβάλλῃ πάντα ἐκδικητικὸν χαρακτήρα. Τ' ἀνήλια ὑπόγεια, εἰς τὰ ὅποια εὐρίσκει φρικαλέαν ἡχώ ὁ κροταλισμὸς τῆς ἀλύσεως, ὁ ξηρὸς ἄρτος καὶ ἡ λάγνηρος τοῦ ὕδατος παρὰ τὴν ἀθλίαν ἀχυροστρωμνὴν, τ' ἀπαίσιμα σιδηρᾶ καὶ ξύλινα ἐργαλεῖα τῶν βασανιστηρίων, αἱ μηχαναὶ τοῦ βραδέος ἢ τοῦ ἀκαριαίου θανάτου, ἡ ἀγέλαστος ὄψις τοῦ δεσμοφύλακος, ἡ ἐγκατάλειψις, ἡ ταφὴ ἐκεῖνῃ τοῦ ζῶντος — ὅλ' αὐτὰ εἶνε λείψανα ἐπιτοχῆς βαρβάρου, τῆς ὁποίας δὲν πρέπει σήμερον ν' ἀπομνήνῃ ἡ τύψις καὶ κατασχύνῃ. Ὅπως ἐξεργιζόμενος ὁλοῦν ὁ ἀνθρωπισμὸς τείνει νὰ καταργήσῃ τὸν σωματικὸν θάνατον, οὕτω καὶ προαγόμενος εἰς προσεχῆς μέλλον μέχρι βαθμοῦ τινος θὰ καταργήσῃ ἀναγκαιῶς τὸν ψυχικόν, τὸν φοβερώτερον, εἰς τὸν ὅποιον, ἀδικίαι καταδικάζονται οἱ φρενοβλαβεῖς ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι διαπράττουσιν ἀδικήματα κατὰ τῶν ὑγιῶν. Καὶ ἐν ᾧ αἱ ἀδελφεῖς καὶ προφανεῖς ὅπως οὐδέποτε παραφροσύναι, τυγχάνουσι πάσης περιθάλψεως ἐντὸς θαλάμων κυανῶν, κατευναστικῶν, ἐν οἷς καὶ αὐτὰ τ' ἀναπόφευκτα δεσμὰ φροντίζουσι νὰ τοῖς καθιστῶσι γλυκέα καὶ ἀνώδυνα· τῶν ἄλλων τῶν συνθετωτέρων καὶ κεκαλυμμένων, ἐφ' ὧν βαρύνει ἀκόμη ἡ πρόληψις καὶ ἡ ἐκδίκησις, σκληρὰ εἶνε ἡ τύχη καὶ πολυδάκρυτος ἐντὸς τῶν εἰρηκτῶν. Τὸ αἶσθημα καὶ ὁ ὀρθὸς λόγος ἐπαναστατοῦσι κατὰ τῆς τοιαύτης διακρίσεως. Χωρίζομεν αὐθαίρετως εἰς δύο τάξεις ἀσθενεῖς τῆς αὐτῆς φύσει κατηγορίας — πάσχοντες ὅλους κατὰ τὰ νευρικὰ κέντρα — καὶ τοὺς μὲν προσπαθοῦμεν νὰ θεραπεύσωμεν, τοὺς δὲ ἀφίνομεν ν' ἀποθάνωσι. Διατί;

Ἐπὶ τοιαύτης τινὲς ἐπιστημονικῆς ἀρχῆς, τὴν ὁποίαν αἰσθηματικῶς πως ἀντιλαμβάνονται οἱ ἀγαθοί, εὐγενεῖς καὶ αὐταπάρνητοι ἄνθρωποι, — μεταξὺ δ' αὐτῶν ἔχι σπανίως καὶ οἱ μικροφιλόδοξοι καὶ ἐπιδεικτικοί... — ἐσύστησαν τὴν ἐν Χριστῷ Ἀδελφότητα καὶ οὐδενὸς φεῖδονται κόπου καὶ οὐδεμιᾶς δαπάνης ἵνα, ὡς εἴπομεν, βελτιώσωσι τὴν τύχην τῶν δυστυχῶν αὐτῶν ἀποκλήρων, τοὺς ὁποίους ἀνεῖ ἐλπίδος ἐγκαταλείπει ἡ ἐγώιστρια κοινωνία. Ἡ δυσκολία τοῦ τοιοῦτου ἔργου, πανταχοῦ μὲν προπάντων δ' ἐν